

PHÁT TRIỂN DU LỊCH TÂM LINH GẮN VỚI GIÁ TRỊ GIÁO DỤC LỊCH SỬ – VĂN HÓA TẠI XÃ BA CHÚC, TỈNH AN GIANG

Đoàn Duy Khánh
Phòng Văn hóa Xã hội, Xã Ba Chúc
Lưu Tiến Thuận
Đại học Cần Thơ
Email: ltthuan@ctu.edu.vn

Tóm tắt: Du lịch tâm linh (DLTL) là xu hướng phát triển bền vững, đặc biệt tại các địa phương giàu di sản văn hóa - tín ngưỡng như xã Ba Chúc, tỉnh An Giang. Nơi đây sở hữu tiềm năng đặc thù với cụm di tích quốc gia và di sản đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa. Tuy nhiên, hoạt động DLTL còn nhiều hạn chế, thể hiện qua sản phẩm đơn điệu, hạ tầng yếu kém, dịch vụ thiếu chuyên nghiệp và công tác quảng bá chưa hiệu quả. Sử dụng phương pháp nghiên cứu hỗn hợp, bài báo phân tích thực trạng giai đoạn 2022-2024, chỉ ra những thuận lợi và khó khăn phát triển DLTL. Từ đó, nghiên cứu đề xuất hệ thống 6 giải pháp đồng bộ cho giai đoạn 2025-2030, có liên quan đến quy hoạch, đầu tư hạ tầng và thu hút vốn. Các giải pháp này nhằm mục tiêu khai thác bền vững tiềm năng, nâng cao chất lượng dịch vụ, bảo tồn giá trị di sản và góp phần phát triển kinh tế - xã hội địa phương.

Từ khóa: Du lịch tâm linh, sản phẩm du lịch, Ba Chúc, An Giang, phát triển bền vững.

DEVELOPING SPIRITUAL TOURISM LINKED TO EDUCATIONAL VALUES IN HISTORY AND CULTURE IN BACHUC COMMUNE, AN GIANG PROVINCE

Abstract: Spiritual tourism is a sustainable development trend, especially in localities rich in cultural and religious heritage such as Ba Chuc commune, An Giang province. This area possesses unique potential with its cluster of national historical sites and the Tu An Hieu Nghia religious heritage. However, spiritual tourism activities still face many limitations, evidenced by monotonous products, weak infrastructure, unprofessional services, and ineffective promotion. Using a mixed-methods research approach, this paper analyzes the current situation during the 2022-2024 period, identifying the advantages and disadvantages of spiritual tourism development. Based on this, the study proposes a system of six comprehensive solutions for the 2025-2030 period, related to planning, infrastructure investment and capital attraction; These solutions aim to sustainably exploit potential, improve service quality, preserve heritage values, and contribute to local socio-economic development.

Keywords: Spiritual tourism, tourism products, Ba Chúc, An Giang, sustainable development.

Nhận bài: 23/11/2025

Phản biện: 22/12/2025

Duyệt đăng: 27/12/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Du lịch tâm linh (DLTL) là loại hình du lịch dựa trên việc khai thác các giá trị văn hóa tâm linh, tín ngưỡng, tôn giáo, nhằm thỏa mãn nhu cầu tinh thần, tìm kiếm sự bình an, thanh tịnh và kết nối với các giá trị thiêng liêng của du khách. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, DLTL không chỉ mang lại lợi ích kinh tế mà còn góp phần bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa phi vật thể, củng cố bản sắc cộng đồng.

Tỉnh An Giang sở hữu nguồn tài nguyên DLTL phong phú, đặc biệt là hệ thống di tích, cơ sở thờ tự và các tôn giáo bản địa. Xã Ba Chúc (mới được sáp nhập từ thị trấn Ba Chúc, xã Lạc Quới và xã Lê Trì từ 01/6/2025) là một điểm nhấn quan trọng với cụm di tích lịch sử cấp quốc gia gồm chùa Phi Lai, chùa Tam Bửu, Nhà mồ Ba Chúc và di tích cấp tỉnh Cầu sắt Vĩnh Thông. Đây không chỉ là nơi ghi dấu tội ác diệt chủng của chế độ Pol Pot mà còn là trung tâm của đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa – một tôn giáo nội sinh mang đậm bản sắc vùng Bảy Núi.

Mặc dù có tiềm năng to lớn, hoạt động DLTL tại Ba Chúc vẫn chưa phát triển tương xứng. Các hoạt động còn mang tính tự phát, thời vụ; cơ sở hạ tầng yếu kém; sản phẩm du lịch đơn điệu; nguồn nhân lực thiếu chuyên nghiệp và công tác quảng bá còn hạn chế. Việc sáp nhập địa giới hành chính mở ra cả cơ hội lẫn thách thức mới, đòi hỏi một cách tiếp cận bài bản, khoa học.

Xuất phát từ thực tế đó, bài báo này được thực hiện nhằm mục tiêu: (1) Phân tích thực trạng phát triển DLTL tại xã Ba Chúc giai đoạn 2022-2024; (2) Đề xuất các giải pháp khả thi nhằm phát triển DLTL tại địa phương một cách bền vững trong giai đoạn 2025-2030.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu áp dụng phương pháp tiếp cận hỗn hợp, kết hợp định tính và định lượng. Dữ liệu thứ cấp được thu thập từ các báo cáo và tài liệu nghiên cứu liên quan giai đoạn 2022–2024. Dữ liệu sơ cấp gồm khảo sát 100 du khách bằng thang đo Likert 5 mức và phỏng vấn sâu 10 chuyên gia, nhà

quản lý du lịch. Dữ liệu được phân tích bằng thống kê mô tả và phân tích nội dung nhằm đánh giá thực trạng và đề xuất giải pháp phát triển du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Thực trạng du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc, tỉnh An Giang

Xã Ba Chúc sở hữu nguồn tài nguyên DTLT độc đáo và giá trị, tạo nên lợi thế cạnh sâu. Trọng tâm là cụm di tích lịch sử cấp quốc gia gồm chùa Tam Bửu, chùa Phi Lai và Nhà mồ Ba Chúc. Các di tích này không chỉ là cơ sở thờ tự của đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa – một tôn giáo nội sinh đặc trưng của vùng Bảy Núi – mà còn là chứng tích lịch sử bi tráng của tội ác diệt chủng Pol Pot năm 1978, tạo nên sự kết hợp hiếm có giữa giá trị tâm linh và lịch sử Trần Văn Gặp và cs (2015). Ngoài ra, địa phương còn có di tích cấp tỉnh Cầu sắt Vĩnh Thông và nhiều di tích nhỏ khác.

Tuy nhiên, sản phẩm du lịch hiện tại chủ yếu mới dừng lại ở mức tham quan, chiêm bái đơn thuần. Các hoạt động trải nghiệm có chiều sâu như tìm hiểu triết lý đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa, trải nghiệm văn hóa bản địa hay các tour kết hợp tâm linh – sinh thái gần như chưa được phát triển. Sản phẩm hỗ trợ (quà lưu niệm đặc trưng, ẩm thực chay mang tính chất tâm linh, hoạt động về đêm) còn thiếu vắng, chưa tạo được sức hút để kéo dài thời gian lưu trú của du khách.

Số lượng khách du lịch đến Ba Chúc có xu hướng tăng dần sau đại dịch COVID-19, song mang tính thời vụ rõ rệt, tập trung cao điểm vào các dịp lễ vía Đức Bồn Sư Ngô Lợi (13/10 Âm lịch). Mặc dù lượng khách tăng, tỷ lệ khách lưu trú qua đêm rất thấp. Phần lớn khách quốc tế đến từ các tour liên kết của công ty lữ hành tại TP.HCM và Cần Thơ, khách nội địa chủ yếu là người dân địa phương và các tỉnh lân cận. Hoạt động du lịch tự phát, cá nhân chiếm tỷ trọng lớn.

Bảng 1: Lượng khách du lịch đến xã Ba Chúc giai đoạn 2022-9T/2025

Chỉ tiêu	2022	2023	2024	9 tháng đầu 2025
Khách nội địa	110.000	156.000	190.000	175.000
Khách quốc tế	0	800	1.350	1.400
Tổng lượt khách	110.000	156.800	191.350	176.400

Cơ sở hạ tầng du lịch tại Ba Chúc được đánh giá là điểm yếu lớn, trực tiếp làm giảm chất lượng trải nghiệm của du khách. Về giao thông, tuyến đường huyết mạch Thủy Đài Sơn – Liên Hoa Sơn dẫn vào cụm di tích đang trong tình trạng xuống cấp, hư hỏng nặng và thường xuyên bị ùn tắc do tình trạng lấn chiếm lòng đường để họp chợ tự phát, đặc biệt trong dịp lễ hội. Hệ thống lưu trú còn sơ sài, chủ yếu là các nhà nghỉ nhỏ lẻ, thiếu vắng khách sạn đạt chuẩn hay homestay chất lượng để đáp ứng nhu cầu nghỉ dưỡng. Các dịch vụ hỗ trợ cũng chưa đồng bộ, thể hiện qua việc thiếu bãi đỗ xe quy mô (ngoại trừ tại Nhà mồ Ba Chúc), nhà vệ sinh công cộng, trung tâm thông

tin du khách và các điểm dừng chân; đồng thời dịch vụ ăn uống, mua sắm còn mang tính tự phát, chưa chuyên nghiệp.

Chất lượng nguồn nhân lực du lịch tại Ba Chúc là một trong những điểm yếu nổi bật nhất, được phản ánh rõ qua kết quả khảo sát (Bảng 2). Đội ngũ thuyết minh, hướng dẫn tại các di tích còn thiếu tính chuyên nghiệp, khiến du khách chủ yếu phải tự tìm hiểu thông tin. Bên cạnh đó, nhân viên phục vụ tại các điểm dịch vụ đa phần là lao động địa phương chưa được đào tạo bài bản về nghiệp vụ du lịch cũng như kỹ năng phục vụ cơ bản.

Bảng 2: Đánh giá của du khách về một số yếu tố tại Ba Chúc (Thang điểm 5)

Nhóm tiêu chí	Tiêu chí cụ thể	Điểm đánh giá trung bình	Mức độ hài lòng
Nguồn nhân lực	Mức độ chuyên nghiệp của nhân viên	3.02	Trung bình
	Chất lượng HDV, thuyết minh	2.87	Thấp
Cơ sở vật chất	Hệ thống đường xá, bãi đỗ xe	3.20	Trung bình
	Sự đa dạng hình thức vui chơi giải trí	3.26	Trung bình
Chiến lược & Quy hoạch	Công tác quảng bá, giới thiệu	3.30	Trung bình
	Đầu tư cho các địa điểm du lịch	3.37	Trung bình
Quản lý	Quảng bá, marketing, liên kết tour	2.90	Thấp

Công tác quảng bá du lịch Ba Chúc hiện nay còn thụ động, chủ yếu dựa vào các kênh truyền thông như truyền hình, báo địa phương và truyền miệng, chưa tận dụng hiệu quả các nền tảng số (Facebook, TikTok) và thiếu một chiến lược truyền thông bài bản. Việc liên kết với các công ty lữ hành lớn để đưa điểm đến vào các tour tuyến còn hạn chế, chủ yếu diễn ra theo hướng các công ty chủ động liên hệ. Đồng thời, công tác quản lý điểm đến vẫn còn nhiều bất cập, đặc biệt trong dịp lễ hội cao điểm, thể hiện qua việc chưa đảm bảo tốt an ninh trật tự và vệ sinh môi trường, khiến tình trạng ăn xin, trộm cắp và mất vệ sinh vẫn xảy ra.

Nhiều địa điểm có giá trị lịch sử và tâm linh khác trên địa bàn (như Vồ Đá Dựng, Địa bụi tre Núi Nước) vẫn chưa được đầu tư tôn tạo, đặt tên, dựng bia chỉ dẫn hoặc có đường đi hoàn chỉnh, dẫn đến việc chưa thể khai thác du lịch một cách hệ thống.

2.2.2. Thuận lợi và khó khăn

Việc phát triển du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc bước vào giai đoạn mới với những thuận lợi đáng kể. Trước hết, chính quyền địa phương sau khi sáp nhập đã thể hiện sự quyết tâm cao khi xác định du lịch – dịch vụ trở thành ngành kinh tế mũi nhọn. Điều này được củng cố bởi việc tăng cường lực lượng cán bộ có chuyên môn cao về quy hoạch và quản lý du lịch được phân công về xã. Cùng với đó, sự quan tâm của tỉnh được chứng minh qua việc đầu tư gói 10 tỷ đồng để tu bổ di tích, tạo cơ sở vật chất quan trọng bước đầu. Về không gian phát triển, việc sáp nhập với xã Lạc Quới và Lê Trì đã mở ra một quỹ đất dồi dào, tạo điều kiện thuận lợi cho việc quy hoạch các khu dịch vụ, bãi đỗ xe và điểm trải nghiệm trong tương lai. Quan trọng hơn cả, người dân địa phương bắt đầu thể hiện sự đồng thuận và phấn khởi, điều này được minh chứng qua số lượng nhà nghỉ, homestay tăng lên đáng kể sau ngày sáp nhập, phản ánh niềm tin và sự sẵn sàng tham gia vào hoạt động du lịch.

Tuy nhiên, bên cạnh những thuận lợi, các chuyên gia cũng đánh giá xã Ba Chúc vẫn đối mặt với không ít thách thức cần tháo gỡ. Một trong những khó khăn nổi bật là sự thiếu hụt nguồn vốn đầu tư, khiến nhiều dự án hạ tầng và dịch vụ du lịch trọng điểm mới chỉ dừng lại ở bản quy hoạch. Hệ thống hạ tầng hiện tại, đặc biệt là các tuyến đường huyết mạch như Thủy Đài Sơn – Liên Hoa Sơn, vẫn trong tình trạng

xuống cấp và thường xuyên ùn tắc do tình trạng lấn chiếm lòng đường để buôn bán tự phát trước cụm di tích. Đáng lưu ý, mặc dù có thêm quỹ đất từ hai xã mới sáp nhập, hệ thống giao thông kết nối đến các khu vực này lại rất lạc hậu, khiến tiềm năng chưa thể khai thác. Về mặt quản lý, bộ máy hành chính sau sáp nhập vẫn đang trong quá trình hoàn thiện, dẫn đến tình trạng chồng chéo chức năng và thủ tục cấp phép đầu tư còn chậm trễ, gây ảnh hưởng đến môi trường đầu tư. Ngoài ra, công tác quảng bá hình ảnh vẫn còn rất hạn chế, chưa tận dụng được sức mạnh của truyền thông số, trong khi nhiều di tích nhỏ lẻ có giá trị vẫn chưa được quan tâm đúng mức để trở thành điểm đến hấp dẫn.

2.3. Giải pháp phát triển du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc giai đoạn 2025-2030

2.3.1. Nhóm giải pháp về quy hoạch, đầu tư hạ tầng và thu hút vốn

Nhằm tháo gỡ nút thắt về thiếu vốn và hạ tầng yếu kém, chính quyền địa phương cần ưu tiên hoàn thiện quy hoạch tổng thể và chi tiết cho phát triển du lịch. Trước mắt, cần tập trung nguồn lực để nâng cấp khẩn cấp các tuyến đường huyết mạch, đặc biệt là tuyến Thủy Đài Sơn – Liên Hoa Sơn dẫn vào cụm di tích. Đồng thời, cần xây dựng kế hoạch và kêu gọi đầu tư cho hệ thống bãi đỗ xe quy mô, nhà vệ sinh công cộng và trung tâm thông tin du khách tại các điểm đến chính. Để giải quyết vấn đề quỹ đất mới chưa được khai thông, cần đầu tư song song vào hạ tầng giao thông kết nối từ trung tâm xã đến các khu vực tiềm năng tại Lạc Quới và Lê Trì, tạo tiền đề cho các dự án chợ đêm, khu mua sắm và homestay sinh thái. Để huy động vốn, địa phương cần chủ động xây dựng các dự án khả thi để thu hút đầu tư tư nhân và tranh thủ tối đa các nguồn vốn hỗ trợ từ tỉnh và trung ương dành cho phát triển du lịch và nông thôn mới.

2.3.2. Nhóm giải pháp về đa dạng hóa sản phẩm và trải nghiệm

Để chuyển đổi mô hình du lịch từ thời vụ sang hoạt động quanh năm và tăng thời gian lưu trú của khách, việc đa dạng hóa sản phẩm là yêu cầu cấp thiết. Cần thiết kế các tour trải nghiệm có chiều sâu, kết hợp tham quan di tích, tìm hiểu lịch sử bi tráng tại Nhà mồ, tìm hiểu triết lý đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa và trải nghiệm văn hóa bản địa (âm thực chay, nghề làm bánh phồng, rượu). Phát triển sản phẩm du lịch kết hợp (du lịch tâm linh - sinh thái - nông nghiệp) sẽ tận dụng tối

đa cảnh quan núi non và không gian nông thôn, phân bổ áp lực khách và tạo thêm cơ hội thu nhập. Việc tổ chức các sự kiện văn hóa, lễ hội ẩm thực, tuần lễ văn hóa tâm linh vào những thời điểm ngoài mùa cao điểm sẽ giúp kéo dài mùa du lịch.

2.3.3. Nhóm giải pháp về phát triển nguồn nhân lực chuyên nghiệp

Khắc phục tình trạng thiếu hướng dẫn viên chuyên nghiệp và dịch vụ chưa bài bản, địa phương cần triển khai ngay các chương trình đào tạo, tập huấn. Trọng tâm là đào tạo đội ngũ thuyết minh viên cho cụm di tích, trang bị kiến thức sâu về lịch sử, văn hóa và tín ngưỡng địa phương. Đồng thời, cần tổ chức các lớp tập huấn ngắn hạn về kỹ năng giao tiếp, phục vụ, an toàn vệ sinh thực phẩm cho người dân tham gia kinh doanh dịch vụ (nhà hàng, nhà nghỉ, bán hàng lưu niệm). Để thu hút nhân tài, cần có chính sách đãi ngộ phù hợp, khuyến khích sinh viên ngành du lịch, văn hóa về địa phương thực tập và làm việc.

2.3.4. Nhóm giải pháp về truyền thông, quảng bá hiện đại và liên kết thị trường

Để phá vỡ sự thụ động trong công tác quảng bá, xã Ba Chúc cần thành lập một tổ truyền thông đa phương tiện, chủ động xây dựng và quản lý các kênh thông tin trên nền tảng số như Facebook, Tiktok, YouTube, website chuyên nghiệp. Nội dung cần tập trung vào storytelling (kể chuyện), tạo dựng các video trải nghiệm cảm xúc xoay quanh giá trị tâm linh và lịch sử. Song song đó, phải chủ động thiết lập quan hệ đối tác với các công ty lữ hành tại TP.HCM, Cần Thơ để đưa Ba Chúc vào các tour tuyến có sẵn. Tổ chức các fam trip cho hướng dẫn viên và doanh nghiệp lữ hành để họ trực tiếp trải nghiệm và thiết kế sản phẩm.

2.3.5. Nhóm giải pháp về tăng cường quản lý, bảo tồn và hoàn thiện điểm đến

Giải quyết tình trạng quản lý lỏng lẻo và di tích nhỏ bị bỏ ngỏ, cần tăng cường lực lượng và cơ chế phối hợp để đảm bảo an ninh trật tự, vệ sinh môi trường, đặc biệt trong dịp lễ hội. Cần quy định cụ thể, phân luồng giao thông và nghiêm cấm tình trạng lấn chiếm lòng đường buôn bán trước cụm di tích. Đối với các điểm di tích nhỏ chưa được đánh dấu (như Vồ Đá Dựng, Địa bụi tre Núi Nước), cần khẩn trương thực hiện việc khảo sát, cắm bia chỉ dẫn và tạo lối đi an toàn, biến chúng thành các điểm dừng chân có ý nghĩa trong chuỗi hành trình "Tìm về lịch sử".

2.3.6. Nhóm giải pháp về cải cách hành chính và phát triển cộng đồng

Để tạo môi trường đầu tư thông thoáng, cần rà soát và đơn giản hóa ngay các thủ tục hành chính liên quan đến cấp phép xây dựng, kinh doanh du lịch, xác định rõ ràng trách nhiệm của từng bộ phận sau sáp nhập. Mặt khác, phát triển du lịch phải lấy cộng đồng làm trung tâm. Cần thiết lập cơ chế để người dân được tham gia và hưởng lợi công bằng, thông qua các mô hình du lịch cộng đồng, hợp tác xã dịch vụ. Hỗ trợ người dân tiếp cận nguồn vốn vay ưu đãi để cải tạo nhà cửa làm homestay, phát triển nghề truyền thống phục vụ du lịch, từ đó tạo sinh kế bền vững và gắn kết họ với công cuộc bảo tồn di sản.

2.4. Giá trị giáo dục trong phát triển du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc

Bên cạnh giá trị kinh tế và tâm linh, du lịch tâm linh tại xã Ba Chúc còn mang ý nghĩa giáo dục sâu sắc, đặc biệt trong việc giáo dục lịch sử, đạo đức và các giá trị nhân văn cho cộng đồng và du khách. Cụm di tích lịch sử tại Ba Chúc, nhất là Nhà mồ Ba Chúc, không chỉ là nơi tưởng niệm các nạn nhân của tội ác diệt chủng mà còn là "không gian giáo dục sống", giúp thế hệ trẻ và du khách nhận thức rõ hơn về giá trị của hòa bình, lòng nhân ái và tinh thần đoàn kết dân tộc. Thông qua hoạt động tham quan, thuyết minh và trải nghiệm tại các di tích, du lịch tâm linh góp phần nâng cao nhận thức lịch sử, bồi dưỡng lòng yêu nước và trách nhiệm công dân.

Đồng thời, việc tìm hiểu đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa với hệ giá trị cốt lõi như "Ân tổ tiên cha mẹ", "Ân đất nước", "Ân tam bảo" và "Ân đồng bào nhân loại" có ý nghĩa giáo dục đạo đức, phù hợp với mục tiêu giáo dục toàn diện con người trong bối cảnh hiện nay. Nếu được khai thác bài bản, du lịch tâm linh tại Ba Chúc không chỉ là hoạt động tham quan, chiêm bái mà còn trở thành một hình thức giáo dục ngoài nhà trường hiệu quả, góp phần lan tỏa các giá trị lịch sử – văn hóa – đạo đức tới cộng đồng và xã hội.

III. KẾT LUẬN

Phát triển sản phẩm DLTTL tại xã Ba Chúc là hướng đi chiến lược, phù hợp với tiềm năng và lợi thế đặc thù của địa phương. Thực trạng hiện nay cho thấy một nghịch lý: tiềm năng lớn nhưng hiệu quả khai thác còn thấp. Để chuyển hóa tiềm năng thành lợi thế cạnh tranh bền vững, cần có cách tiếp cận toàn diện và hệ thống. Sự thành công của DLTTL tại Ba Chúc phụ thuộc vào sự kết

hợp hài hòa giữa bảo tồn các giá trị tâm linh – sự đồng thuận và tham gia tích cực của cộng đồng địa phương dưới sự dẫn dắt, hỗ trợ hiệu quả của chính quyền và sự tham gia của doanh nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Friedmann, J. (1992). Empowerment: The politics of alternative development. *Development and Change*, 23(3), 201-220.

Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell. (Original work published 1974).

Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). *The Experience Economy: Work is Theatre & Every Business a Stage*. Harvard Business School Press.

Trần Văn Gặp, Phạm Văn Tùng, Châu Quốc Hùng (2015). *Lịch sử truyền thống đấu tranh cách mạng của Đảng bộ và nhân dân thị trấn Ba Chúc (1945-2010)*. Sở Thông tin và Truyền thông tỉnh An Giang.

WCED (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press.